

MAGYAR NÉP

POLITIKAI, GAZDASÁGI, SZÉPIRODALMI KÉPES HETILAP

Előfizetési árak:

Egész évre	44 L.
Fél évre	22 L.
Negyed évre	11 L.
Egy szám ára	1 L.

Felelős szerkesztő:

DR. NALÁCZY ISTVÁN.

Főszerkesztő:

GYALLAY DOMOKOS.

Megjelenik minden szombaton

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

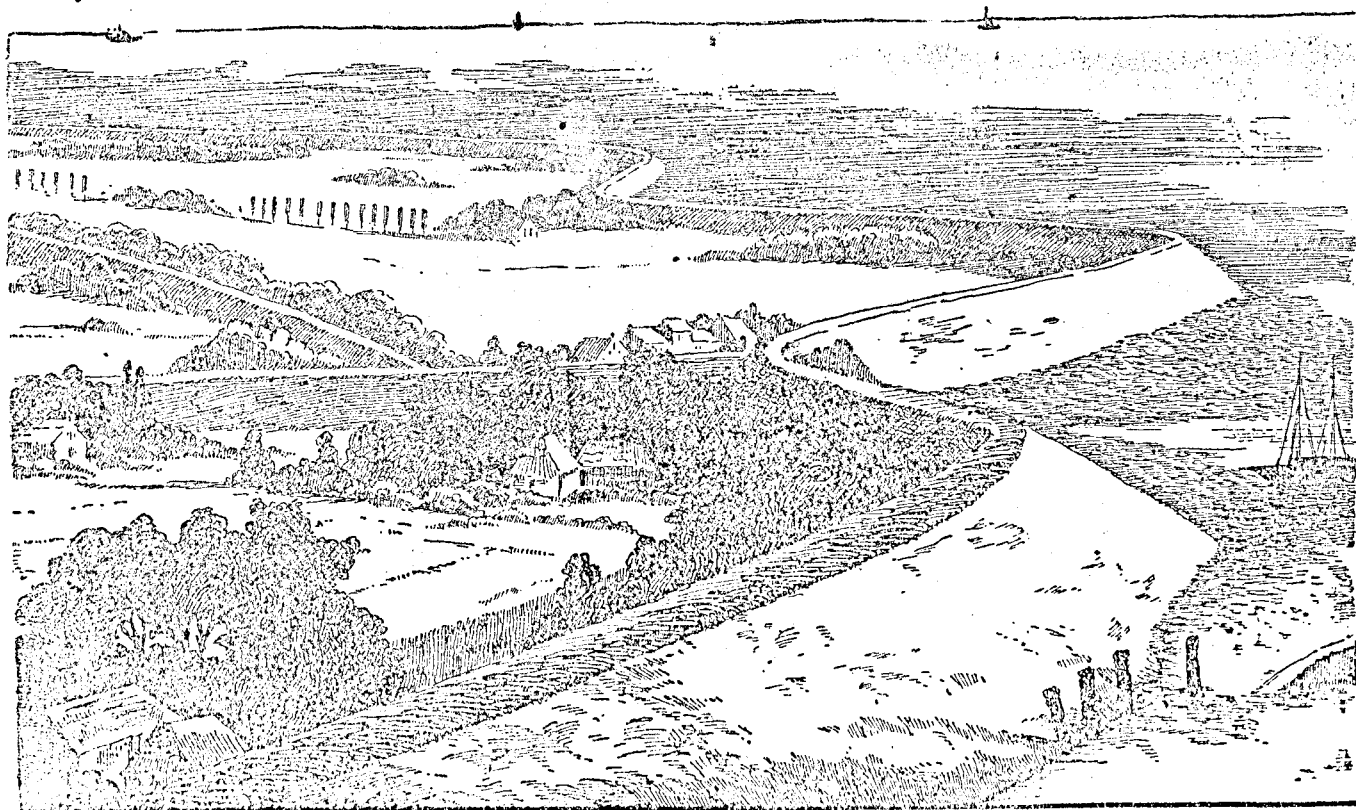
Str. Regina Maria (v. Deák F.-n.) 35. sz.
TELEFON: 2-37. SZÁM.

A hollandusok hazája.

— A hágai konferencia alkalmából. —

Mindnyájunk szeme Európa északnyugoti részén fekvő Hollandián csüng. Onnan várjuk a megváltás ígét, a béke, megértés, a gazdasági megerősödés megindulását. A hágai kongresszus volna hivatva mindezeket megadni. Hogy mi lesz ennek is a vége, a jó Isten a megmondhatója. Pedig ha a kongresszus tagjai körültekintenének a hollandusok hazájában, akkor elég hamar sok jót tudnának alkotni, mert a hollandusoktól csak tanulni lehet.

Hollandiának 34 ezer km² területén majdnem 7 millió lakos él. A hollandus nép rokon a németekkel és jobbára protestáns. Lelke mélyéből vallásos és ebből származik Igazi, puritán egyszerűsége és tisztasága. A külső viszonyok bátor, edzett, függetlenségét féltő, amellet vállalkozó szellemű kereskedő és messze híres földmivelő néppé alakították. Pontos, lelkiismeretes munkálkodása gazdaggá és becsültté tette egész Európában. Ehhez járul magasztok műveltsége. Alig van közöttük, aki írni olvasni nem tudna. Iskolái régóta híresek voltak, úgy annyira, hogy azokban a többi európai nemzetek fiai hallgatták koruk leghíresebb tanító meste-

HOLLAND PARTVIDÉK

reit. A tudományos irodalom és a természettudomány igen sokat köszönhet ezen iskoláknak. A művészetek közül különösen a festészet terén voltak híres mestereik, ma is a németalföldi festészetnek remekei világ-hírűek.

HOLLANDI NÉPVISELET

S ha tudni akarjuk miért lett ilyen a hollandus nép, egy tekintetet kell vetnünk a térképre s az mindent megmagyaráz. Hollandia tengerparti állam. Belsejét nagy folyók torkolatai és a hatalmas Zuider tó is közel hozza a nyílt tengerhez. Ezért már korán tengerész néppé lett. Régen, mikor még az angol tengeri hatalom csak épen hogy megszületett, már Hollandia uralkodott a tengeren, híres gyarmatai voltak s a 17. század elején Európa világkereskedelme az ő kezében volt. Azóta hanyatlott, mert az angol és francia kereskedelmi politika ütköző pontja mindig. Hollandiát károsította, ugyanis hol egyik, hol másik szorította ki valamelyik gyarmatterületéről. De azért tengeri hatalma és szerepe a világkereskedelemben még ma is számottevő. A világon a nyolcadik tengeri hatalom.

Hollandia érdekes alföld jellegű. Sehol sziklát nem látunk, itt-ott 30—60—120 m. magas dombhátak, egykori homokfúvások maradványai láthatók. A tengeriélé a föld színe annyira alacsonyodik, hogy a tengerrel mintegy összeolvadni látszik. Ennek oka pedig az, hogy területének egynegyede kb. 5 méterrel alacsonyabban fekszik mint a tenger szintje. A tengerjárás idején a víz elborítaná ezeket az alacsony területeket, ha maga a természet nem segített volna rajta. Ugyanis a tenger hulláma az alacsony partokra egész hosszában sok homokot rakott le. A homok a tengerapadás idejében megszárad s mint futóhomok a szél ujján ovább — befelé — kerül, domborokká alakul. Ezek hovatovább oly magasak lettek, hogy még a legerősebb, legmagasabb tengerjárás sem tudta áttörni. Ezen természeti jelenség lett a hollandusok tanítómestere. Amit láttak, azt utánozták és pedig úgy, hogy a természetes homokgátakat ők mesterséges kő-, rőzse-, ujab-

ban betongátakkal helyettesítik s így mindinkább visszaszorítják a tengert. (Lásd címképünket!)

Feltűnhetik az utazónak, hogy rengeteg sok szélmalom van ezeken a gátakon. Kell is, mert az így elkerített tengerrészletből szélmalomok segítségével pumpálják át a tengervizet a nyíltengerbe s alighogy szikkadni kezd a nyert föld, már megkezdődik a csatornázás, melyen át a folyók vizét a tengeriséoval átítatott földre zudítják, hogy azt onnan kilugozza. Majd művelés alá fogják, rétté alakítják s a még felfakadó viz a fű rothadó maradványaival zsíros, humuszos talajjal alakítja a földet s ennek a neve *marsch*.

Szinte hihetetlen, hogy mily kitartással, megfeszített munkával, szaktudással iparkodnak hazájuk földjét gyarapítani. Igaz, hogy néha a magas tengerjárás itt-ott visszaveszi a már elhódított tengerfeneket azáltal, hogy átzúditja a nem magas gáton a vizárt vagy pedig áttöri valamelyik gátat; de a hivatalos kimutatások szerint sokkal több a földnyereség, mint a veszteség.

Hollandiát igen sok bővizű és igen elágozó torkolatu folyó öntözi, köztük a francia eredetű Maas és a német Rhein (Rajna) folyó. Folyásuk lassu s a számtalan elágazás, kanyarodás átvágása, összekötése tanította meg a hollandusokat csatornakészítésre. S hogy ebben mily mesterek, mutatja az a tény, hogy Hollandia Európának legcélszerűbben és legsűrűbben csatornázott országa. A csatornák főágain szállítanak majdnem mindent; a learatott gabona, a széna, a városok élelmezési anyaga, téglá, ipari termékek laposfenekű dereglyéken kerülnek rendeltetési helyükre. Néha közéjük kerül egy-egy díszesen felcícomázott vagy lombsátorral borított, ritkábban feketével bevont csónak; arról a lakodalmasok vig kurjantása hallik, ezen az ujszülöttet viszik keresztelőre, emez a holtat viszi a temetőbe. Megkapó azonban, mikor a legszorgosabb munkaidőben is az összes üres és betelt dereglyék hirtelen a parthoz simulnak s méltóságteljesen libben tova egy vidám gyermekkacajtól hangos szállító eszköz, mert hát uramfia, a gyermekek, a jövő reményei jönnek haza — az iskolából.

A főágból kisebb mellécsatornák ezrei öntik a vizet a termőföldekre, rétekre, virágos mezőkre. Az így gondozott föld a szorgalmas gazdák kezében ezerszeresen fizet. S így gyűl a vagyon s száll tovább az unokákra. Nem hiába mondják, hogy Hollandia a polgári gazdagság hazája. A marschok szélén szerényen meghuzódó, virágos tanyaház belsejében nyugodt, békés, szelíd erkölcsű család élvezi a nehéz munka után a pihenés óráit s még ekkor is tanul, hisz most, épen most érkezett meg a városból az egyik fiu, aki valamelyik egyetemen vagy szakiskolán a helyes gazdálkodás elveit tanulta. Összeül a család. Hallgatva tanul. Új terv fogamzik az agyban. Új rendszer indul a kert,

a rét, a földmunkálásban s a vagyon gyűl évek során át, míg végre beköltözik a család a városokba s az egykori földmives családból kereskedő lesz. Új hivatás, új ismeretek, a régi akarat, tettvágy, kitartás, szorgalom megszerzi az újabb vagyonosodás alapját. Mint ritka esetet szokták emlegetni, ha valaki újra visszatér a falusi életbe.

A városi élet sem olyan fényűző, mint azt a nagy vagyon mellett elképzelhetnénk. A józan megfontoltság itt sem hagyja el őket. Ezért a fényes városok palotái, bérházai mindenkor boldog, megelégedett családok tüzhelyei. Legszebben tükröződik vissza ez magában a fővárosban, Hágában. A lakosok szeretetreméltósága, tökéletes emberies érzése fölemelő, megható. A fényesen megépített „*békepalota*” minden egyes követ a hollandus lélek szeretete, megértő meleg érzése veszi körül s ők azok, akik az emberiség jó sorsát, boldogságát nem csak óhadják, de áldoznak is érte.

Nekünk magyaroknak régi kapcsolatunk van a szeretet, a béke országával. Fiaink ezrei szívták ott magukba az ő nemes gondolkozásukat, természetük határozottságát, erényeik és tudományosságuk legjobb tanait. S e kapocs mindinkább erősödött. Tanujelét sokszor láttuk, éreztük. A nagy világfelfordulásban éhező gyermekeink: istápolást, ruhát, sok más egyéb segítséget kaptak tőlük.

Neveljete, ösztönözzete továbbra is minket ti jó barátok! Jutalmát lássátok a mi munkás életünkben, a mi megelégedettségünkben.

Addig is küldjétek el a fehér galambot onnan a békeház udvaráról. A fehér galambot küldjétek, a ti szívetek, lelketek fehér galambját, a ti megbecsülhetetlen vágyódásokat — a népek békéjét.

Dr. Huber Imre.

Báró Jósika választóihoz.

Kedves választó polgártársaim!

A hagyományos magyar fajszeretet, a rendületlen kitartás és a jobb jövő reményébe vetett erős bizalom diadalra juttatták a csikvármegyei szenátor választó-kerület egységes óhaját és akaratát. Választó polgártársaim bizalma nekem juttatta a mandátumot. Előre hajlott korom és gyengélkedésem nem engedték meg, hogy személyesen jelenjek meg tisztelt választó polgártársaim között, hogy programomat kifejtssem, a választás után a mandátumot átvegyem és a mandátum átadása után hálás köszönetet mondjak a kitüntető bizalomért. Üdü-

lésemből nem rég érkeztem haza, első és kedves kötelességemnek tartom ezuton kifejezést adni megválasztásomért, miután ez idő szerint egészségi állapotom lehetetlenné teszi a személyes megjelenést.

A Magyar Szövetség programjával vállaltam el a mandátumot. E program dióhéjban: a lekapcsolt területen élő magyarság szociális, gazdasági és kulturális céljainak megvalósítása, a magyarság, mint kisebbség részére a békeszerződésben biztosított jogok kivívása, egy szebb és boldogabb jövő megalapozása. Egész életemben minden igyekezetemmel és törekvésemmel nemzetem boldogulásáért dolgoztam, mint a Magyar Szövetség elnöke — számolva a változott viszonyokkal és beleilleszkedve az új államalakulat kereteibe — ezen keretekben igyekeztem és igyekszem a jövőre is a magyar kisebbség érdekeit rendületlen munkával és becsülettel szolgálni. Az állam élet megnyilvánulása, céljának megfelelő és egészséges iránya csak úgy képzelhető el, ha annak egyenlő jogu polgárai vállvetve munkálkodnak az állam jólétének és megerősödésének biztosítása céljából. Mint kisebbség, tisztában vagyunk megváltozott helyzetünkkel: kipróbált hűségünkkel és munkaszeretetünkkel, tudásunkkal és erős igyekezetünkkel oda állunk az állam élet kiépítésének a szolgálatába, de megillető jogainkról soha le nem mondunk, azoknak kivívásáért utolsó lehelletünkig küzdeni fogunk. A kicsinyeskedéseken felül emelkedve eltántoríthatatlanul álljuk — ha kell — a harcot! A siker egyetlen feltételét az **egységben** látom. Ha mindnyájan egy szívvvel, egy lélekkel, közös akaratúval és szent elhatározással tekintjük feladataink megvalósítását, ha a széthúzás és torzsalkodás helyett a józan belátás és önmérséklet irányítja tetteinket, ha szakítva a múlt hibáival, testvériesen egy táborba tömörülünk: a siker el nem maradhat! E siker érdekében nem tudom eléggé hangsúlyozni az egység gondolatát és annak a gyakorlatban való szilárd megvalósítását, mint a szebb jövő megalapozásának biztos zálogát.

Ismételten nagyon köszönöm választó polgártársaimnak megtisztelő bizalmát.

A Mindenható áldása kísérje becsületes munkálkodásunkat!

Tisztelettel:

Br. Jósika Sámuel

a csikvármegyei szenátor választó-kerület megválasztott szenátora,
Magyar Szövetségi elnök.

A román politika hírei.

Ismeretes dolog, hogy a jelenlegi parlament egyik főfeladata az alkotmány revíziója, illetve annak újjászervezése. Az alkotmány-előkészítő bizottság Dissescu egyetemi tanár elnöksége alatt működését megkezdte. A bizottságnak a magyarság részéről dr. Bernády György képviselő, a szászok részéről dr. Hans Ottó Róth a tagjai. Dr. Bernády György egyúttal a Magyar Szövetséget is képviseli. Az alkotmány-tervezet még nem került nyilvánosságra. Tulajdonképen az egész munka három főkérdés körül csoportosul. Az első a nemzetiségi kérdés, a második a korona előjogai, a harmadik pedig a tulajdon kérdése. A nemzetiségi kérdésről — hír szerint — lehetőleg keveset akarnak bevinni az új alkotmányba, csak annyit, amennyit a békeszerződések előírnak.

Itt említhetjük meg, hogy a Magyar Szövetség kezében megalkotott közigazgatási bizottság a nyilvánosság elé kerülő alkotmány-tervezetet részletes és beható tárgyalás alá fogja venni és a legközelebbi jövőben körvonalozni fogja ebben a kérdésben a magyarság álláspontját, amelynek a törvény keretei között minden erejével igyekszik érvényt szerezni.

Az ellenzék vezéreit — bukaresti hír szerint — Maniu Gyula július 12-ikére Szováta tárgyalásra hívta meg. A „Lupta” szerint a szováta konferencia elmarad és ehelyett vagy Flondoréniban vagy Kolozsvárt jönnek össze a pártok vezérei. A gyulafehérvári kongresszust valószínűleg október havában tartják meg.

KÜLFÖLD

A hágai tanácskozások.

Hollandiáról, ahol a genuai határozatok értelmében új világ-kongresszusra jöttek össze a nemzetek képviselői, vezető helyen nyújtunk ismertetést. Magáról az új kongresszusról kevés az értesülésünk. Jobbára gazdasági kérdésekről, kölcsöntügyekről tárgyalnak és itt is Oroszország helyzete áll az érdeklődés középpontjában. A politikai kérdések tárgyalására hír szerint új konferenciát fognak összehívni és a hágai tanácskozások eredményeit is ez elé az új konferencia elé fogják terjeszteni.

A magyar miniszterelnök és pénzügyminiszter programbeszéde. Az új nemzetgyűlésnek nagy érdekességű gyűlése volt június 30-án. Bethlen miniszterelnök ez alkalommal fejtette ki kormányzati programját, majd Kállay pénzügyminiszter ismertette az ország anyagi helyzetét. A miniszterelnök nagy hatást kellett, amikor egyetértő, építő munkára hívta fel a ma-

gyar nemzetet. Magyarországnak felekezeti békére van szüksége — mondotta. Az osztályoknak le kell térniük azon szándékukról, hogy más osztályt elnyomjanak. A kormány folytatni fogja a kivételes hatalom megszüntetését s a szociálisták szervezkedését, politikai akcióit a törvény határain belül nem gátolja. A bíróilag elítélt bűnösök börtöneit azonban nem nyitja meg és a külföldre menekültek ügyét is a jogrend szellemében bírálja el. Mindenki nyugodtan visszatérhet Magyarországra, ha büncselekményt nem követett el. A menekültek között sokan vannak, akik ma is gonosz lélekkel izgatják a külföldet Magyarország ellen. Az ilyenek ne számítsanak a nemzet bocsánatára. A miniszterelnök rámutatott arra a lelketlenségre, amely a trianoni béke területi csonkításai után még jóvátételei követelésekkel fojtogatja a szerencsétlen országot. A beszédet nemcsak a kormánypárt, hanem az ellenzék nagyrésze is tetszéssel fogadta.

Kállay pénzügyminiszter az ország szomorú pénzügyi helyzetét festette le. Az 1921—22. évi költségvetés 12—13 milliárd hiánnyal zárult. Ez, meg a jogtalan hadisarc okozza a korona árfolyamának süllyedését. Új adórendszert kell teremteni, amely öt év alatt a hiány eltüntetését lehetővé teszi. A szomszéd államokkal a gazdasági tárgyalásokat föl kell venni.

A magyar ellenzék körében nagy mozgolódások folynak. Nem lehetetlen, hogy egyik-másik párt rövidesen a kormánypártéhoz csatlakozik. Különösen a Habsburg párti (legitimista) csoport keresi a kormányhoz való közeledés módjait.

Politikai zavarok Németországban. A külügyminiszter meggyilkolásának nyomában súlyos pártiharcok és forrongások törték ki Németországban. A gyilkosokat kikutatták s a szociálista kormány lapjai most a régi rendszer híveivel hozzák kapcsolatba a merényletet. A gyilkosság elkövetői különben 21—25 éves fiatal emberek és a Konzul nevű politikai szervezetnek voltak a tagjai. A kormány súlyos rendszabályokat akar életbe építeni a köztársasági államforma védelmére. A nemzeti érzésű polgári- és katonai egyesületek feloszlására rendeletet adott ki. A régi rendszer hívei nem akarnak engedelmessé válni a kormány rendeleteinek, különösen Bajorország üntet hangosan volt királyi háza mellett. Eközben a franciák Berlin megszállásáról, a német egység szétszakításáról tárgyalnak lapjaikban. Felsősziléziában a lengyelekkel együtt fojják el a lakosság elkésztett kitérőseit. A német birodalom a legválságosabb helyzetben vergődik.

Gyanús hadgyakorlatok. A „Dacia” című román lap írja: Ukrajnai menekültek beszélik, hogy a bolsevik kormány Moszkvában tartott egyik tanácskozásán elhatározta nagyobb csapattestek összpontosítását ugynevezett nagy katonai gyakorlat céljaira. Ezzel a katonai gyakorlattal áll összefüggésben az, hogy a len-

gye! és a besszarábiai határon a katonai hatóságok számos irreguláris csapatot vettek észre. A Zbruck—Dnyeszer és Bug területben 14—16 gyaloghadosztályt és 3 lovashadosztályt összpontosítottak.

A magyar legitimisták köszönete. Zita volt királyné és gyermekei Madeira szigetéről Spanyolországba költöztek. A Habsburg-párti politikusok Apponyi gróf vezetése alatt megjelentek Della Gracia budapesti spanyol követnél és köszönetet mondtak azért a vendégszeretetért, amelyben Zitát és gyermekeit a spanyol király fogadta.

HÍREK

Naptár. 1922. július 11-től 20-ig. Utolsó negyed 17-én. Vásárok: jul. 11. Alcsill, Krassó, Mehádia, Poljána, Retteg, Rozsnyó, Vajdahunyad. 12. Bikszád. 13. Asszonyfa, Csikszereda, Medgyes. 14. Sósmező. 15. Uzdiszentpéter. 17. Hadad. 19. Nagyfalú, 20. Zám.

A református lelkészek nagygyűlése. Mult hó 28—29-én zajlott le Székelyudvarhelyen a református lelkészek kongresszusa. Mintegy 250 református lelkész vett részt rajta. Megjelentek a helyi hatóságok képviselői is, a testvérfelekezetek pedig lelkős együttérzéssel kísérték figyelemmel a református lelkészek egyházépítő tanácskozásait. A gyűlés végén Szabolcska Mihály vezérese alatt egy küldöttség koszorút helyezett el Petőfi fehéregyházi síremlékén. A gyűlésen általános egyházi és egyleti ügyek hosszú sorozatát tárgyalták meg. Országos jelentősége van a felekezeti iskolák érdekében elfogadott határozati javaslatnak.

Ref. lelkészegyesületünk fájdalmas szívvel, a kétségbeeseti lélek szomorúságával látja, hogy a felekezeti iskolák ügyének az állammal történt tisztázása hiányában, a jogos államsegélyek ki nem utalása miatt egész oktatásügyünk jövője kockán, s becsületes odaadással dolgozó tanítóink sorsa a teljes nyomor útján van. Ref. lelkészi karunk lehetetlenné tartja, hogy az állam évszázadokon át nagy áldozatokkal fenntartott iskoláinkat, melyek minden időben becsületes odaadással, az ország minden népére nézve áldásos kulturmunkát végeztek, hivatásuk betöltésében akadályozni s a jogos segélyek megvonása által működésük áldásos kifejtésében megerőtleníteni kíváná. Lelkészi egyesületünk bizalommal hiszi, hogy az állami ellenőrzés és kivánalmak betöltésének feltétele mellett az állam megadja a lehetőséget vallásérkölcsi alapon álló iskoláink további működéséhez s ebben a reményben felferjesztéssel él egyházi főhatóságunkhoz, melyről tudja, hogy iskoláink jövőjét teljes mértékben szíven viseli, hogy ragadjon meg minden lehető eszközt az iskolakérdések az állammal való rendezésére. A nevelő édesanya esdő szavával kéri azokat, a ma vezető szerepet játszó román politikusokat, tartozzanak bármiféle párthoz. akik egyházunk által fenntartott iskoláinkban nyertek oktatást, s akik ma is bizonyoságot ténhetnek arról, hogy drága iskoláink minden időben elfogultság nélkül becsületes kulturmunkát végeztek, jövőjének biztosításában

jöjjenek árva, ezer nehézséggel küzdő anyaszentegyházunk testvéri segítségére.

Ref. lelkészegyesületünk ünnepélyesen, minden félreértés lehetetlenné tételével, feltétlen hűséggel bejelenti, hogy a felekezeti iskolák fenntartását az egyház jövője legéletbevágóbb kérdésének tekinti s hűnragaszkodva jogainkhoz s anyaszentegyházunk soha el nem árult szent tradícióihoz, törvényeink alapján vallja, hogy iskoláink az egyház testéhez tartoznak s mint a vallás szabad gyakorlatának, önfenntartásának eszköze, anyaszentegyházunk karjaiból ki nem ragadhatók s fenntartásukra, fejlesztésükre teljes erejének latbavetésével törekszik.

A Népszövetség a kisebbségi nemzetekért. A Népszövetség minden megnyilatkozását a legélesebb figyelemmel kell kísérnünk, mert a békeszerződésből fakadó jogainkért ez tehet legtöbbet. Most arról értesülünk, hogy a népszövetségi ligák vezetői mozgalmat indítottak abból a célból, hogy Jugoszláviában, Csehországban és Romániában a Népszövetség titkárságokat létesítsen, amelyek a kisebbségek panaszait mindjárt a helyszínén megvizsgálják és a központi vezetőséghez fölterjesszék. A titkárságok felállítása nagyon üdvös volna, mert a kényes kérdések egész sorozata elfogulatlan emberek döntése alá kerülne. A nagyantant államai állítólag hozzájárultak a fontos terv megvalósításához.

A leggonoszabb ellenség: a vörheny ellen hívjuk harcra olvasóinkat. Lapunk 2—3 számában ismerteti orvos-munkatársunk a pusztító betegséget és az ellene való védekezést. Számítunk intelligens olvasóinkra, hogy a nyújtott tanulókat a nép körében tovább adják és gyakorlatban is megvalósítják. Magunkra vagyunk hagyatva, magunknak kell megvédenünk saját fajunk érdekeit. S van e drágább nemzeti kincsünk, mint gyermekeink, akiket rettenetes módon tizedel a leggonoszabb ellenség?

Önfeláldozó diák. Székelyudvarhelyen Bálint Balázs 17 éves fiú lovát usztatta a Szabó-féle malom sétatér melletti gátjánál. A ló usztatása után vígan lubickolt a vízben, amikor a víz sodra a gát felé sodorván, fulladozni kezdett. Kézsmárki József tanító-képzőintézetű növendék, aki a közelben fürdött, a segítségére sietett s amikor megragadta, hogy a biztos halálból kimentse, a fuldokló Bálint Balázs görcsösen belekapaszkodva, a víz alá vonta s míg a Kézsmárki fiú 2 testvére is a mentést hiába kísérelte meg, együtt lettek áldozatai a kavargó víznek. Az önfeláldozó fiú halálával fizette meg bátorságát és emberszeretetét.

Rómán képviselő magyar nyelvű beszámolója. Goldis László, a nemzeti párt egyik szerepvívő tagja beszámolót tartott a pécskai választókerületben. A beszámoló magyar nyelven hangzott el és igen érdekes fejtegetéseket tartalmazott. Goldis szerint a kisebbségnek meg kell adni azokat a jogokat, amelyeket az állam többi polgárai élveznek. A magyarságnak meg kell engedni, hogy iskoláiban magyarul taníthassanak, a hatóságok előtt anyanyelvükön beszélhessenek és a képviselőházba saját megbízottaikat küldhessék. Goldis beszédét a magyar választók nagy tetszéssel fogadták.

Készül az Erdélyi Magyar Naptár. Örömmel jelenítjük, hogy az Erdélyi Magyar Naptár tartalma nagyrészt együtt van már, tehát jó korán megjelenhük

a könyvpiacra. Munkatársai a legjobb dolgozataikat ajánlották föl a naptár számára, amely igazán értékes olvasmányokat, tanulmányos cikkeket fog nyújtani minden rendű olvasóinak. S mennyi érdekes, szép kép lesz benne! A Magyar Nép olvasói ingyen kaphatják meg a pompás naptárt. Annak ugyanis, akiről számadó könyvünkben megállapítjuk, hogy egy évi előfizetési díját, 44 leut befizetett, jutalmul fogjuk az Erdélyi Magyar Naptárt megküldeni.

Az esküt nem tett közalkalmazottak alkalmi bizottsága folyó hó 9-én délután 3 órakor (vasárnap) Kolozsvárt, a városi tanácsi hivatal tanácstermében rendes ülést tart. A bizottság ezután is felkéri a helyi bizottságok tagjait, hogy az ülésen megjelenni szíveskedjenek. A meghívók széjjel mentek.

A tordai daloskör jubileuma. Erdély egyik legjobb és legértékesebb dalosköre, a tordai, ötven éves jubileumát fogja augusztus 12. 13. 14-ik napjain megünnepelni. A félszázados évfordulón a romániai daloskörök nagy számmal fognak megjelenni. A Dalos Szövetség ugyanitt fogja rendezni kerületi hangversenyét. Az ünnepségek pontjai között szerepel a Petőfi emlékének való hódoló is. Petőfi a tordai református paplakban volt együtt a feleségével, erről szól a ház falában elhelyezett emléktábla. Itt fogja a daloskör díszhangversenyét rendezni.

Borzalmas szerencsétlenség a német külügyminiszter temetése közben. Mult számunkban hírt adtuk arról, hogy a német külügyminisztert meggyilkolták. A temetés nagy ünnepélyességgel folyt le. Részt vettek rajta a hivatalos képviseletek, diplomáciai testületek és Berlin lakosságának óriási tömegei. A temetés folyamán borzalmas szerencsétlenség történt. A városi körvasutat megrohanták az utasok és erőszakkal foglaltak helyet a lépcsőkön. Az egyik kocsis lépcsőjén egy munkás másfél méter magas faléceket vitt, amelyek keresztben állottak és valósággal lekaszabolták a szembejövő vonat lépcsőiről az utasokat. Közel ötven ember szörnyet halt, nagyon sok pedig súlyosan megsebesült.

A felekezeti iskoláért. A kolozscai magyar ifjuság táncmulatsággal egybekötött műkedvelői előadást rendezett. Műsor: 1. Ének. 2. Monolog, „Asszony szeretnék lenni“, előadta Ferenczi Gizi. 3. A muzsika vőlegény. népszínmű. 4. Dialóg. „Falun“, előadták Darkó Sándorné és Zsigmond Juliska. 5. Dialóg. „Aki mer az nyer“, előadták Nagy Katalin és Kocsis János. Az estély nagyszámu közönség részvételével végződött. Felülfizettek: Szabó István intéző 140 lei, Mozsá Géza 100 lei, Derzsi Béla áll. főnök 80 lei, Kék János malomtulajdonos 50 lei. A jövedelem a kolozscai felekezeti iskolaalap javára fordítatik.

Tisztviselőket keres a posta. A kolozsvári távirtda és telefon központban több tisztviselői állás van üresedésbe. Felvételnek 850 lei havi fizetéssel mindazon 18-ik életévüket betöltött férfiak és nők, kik a román nyelvet írásban és szóban bírják és legkevesebb négy középiskoláról (gimnázium, polgári, reál) szóló bizonyítvánnyal rendelkeznek. Mindazok, kik a fenti követelménynek megfelelnek, kötelezve vannak Kolozsváron hat hónapig tartó posta- és távirtdanfolyamot végighallgatni, mely időtartam alatt a fenti javadalmazásban

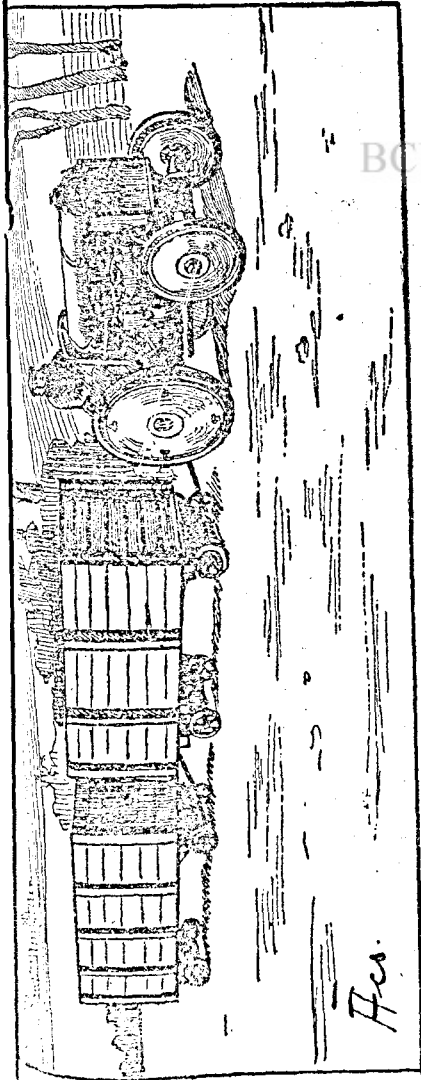
részesülnek. Ez iránti kéréseik az összes szükséges okmányok (születési anyakönyvi kivonat, iskolai bizonyítvány, erkölcsi bizonyítvány, orvosi bizonyítvány) csatolása mellett a kolozsvári távirtda telefon közpomi főnökéhez nyújtandók be, ahol szóbeli felvilágosítással is szolgálnak.

Katasztrófális végű csolnakázás A mult hó 27-én délután a Balatonon súlyos csolnakás szerencsétlenség történt. Egy csolnakázó társaság a vízbe fordult. A csolnakon ötven voltak, akik közül hárman: Szabó László, Jakabényi Lajos budapesti műegyetemi hallgatók, valamint Ripperber Erzsébet tisztviselőnő a vízbe fulltak, ketten szerencsésen megmenekültek. A kimentettek: Beóthy László műegyetemi hallgató és Német Istvánné. A szerencsétlenséget — amint a vizsgálat során kiderült — iréfalkozás idézte elő.

Zendülés egy ruthén faluban. A Csehország-hoz kapcsolt ruthének közt mindegyre súlyos cselekedésekben tör ki az elégedetlenség. A birtokügyek mellett a vallásos kérdések is izgatják a kedélyeket. Közlebről Bedőházán történt az meg, hogy oroszokhoz szító panszlávok elűzték régi papjukat. A hatóság csendőri fedezettel vitte vissza a papot a községbe. A leitatott nép kaszákkal, kapákkal ment a csendőrség ellen, amely szuronyrohammal védekezett. Az összeütközés folyamán sok súlyos sebesülés történt.

Véres konfliktus egy osztrák községben. Soproni értesülés szerint június 27-ére az elszakított Nyugat-Magyarország egyik kis községében, a Soprontól tízenöt kilométernyire fekvő Zarányban, amelynek lakossága túlnyomóan keresztényszocialista és szocialdemokrata, nagygyűlést hívtak össze. A szocialdemokraták türelmetlenül várták a Piac-téren tartandó ülés megkezdését, de a bécsi szónokok a szírájk miatt nem érkezhettek meg. A tömeg türelmetlensége fokozódott, itt-ott lázító szavak hangzottak el, mire többen a sokaságból csoportonként megrohanták a teheros polgárság házeit, az ablakokat beverték, a butorokat összezúzva az utcára szórták, a gazdájukat bántalmazták. Ahol ellenállásra találtak, bottal, sőt késsel is rátamadtak a békés polgárok életére. A bíró házat és pajtáját felgyújtották. Valóságos rombolást, dúlást végeztek több mint két óra hosszáig. A gyújtogatás folytán több ház porrá égett. A pusztítás remeszen siralmas képet mutatott s majdnem minden házban súlyosan sérült sebesülteket ápoltak. A gazdák elkeseredését csak fokozta, hogy a 30 főnyi zarányi osztrák csendőrség a garázdálkodást teljesen télenül nézte.

Középiszkolát Végzettek Egyéves Kereskedelmi Szaktanfolyama. VIII., Vas-utca 9. szám, amelyet Budapest székesfőváros közönsége tart fenn, az 1922—23. tanévre 120 hallgatót vesz fel. A szaktanfolyam célja az, hogy olyan férfiaknak és nőknek, akik a középiszkolai érettségi vizsgálatot letették vagy katonai tisztképző- vagy tanítóképzőintézetet végeztek, egy év alatt, lehetőleg alapos kereskedelmi szakképzést nyújtsanak, amellyel kereskedelmi gyakorlati kenyérkereseti pályára léphetnek. A felvételt a szaktanfolyam igazgatóságához címzett folyamodványban augusztus hó 1-ig kell kérni. A rendes hallgatók leckepezése évi 1600 K. Bővebb felvilágosítást a tanfolyam részletes tájékoztatója nyújt, amely Budapest, VIII., Vas-utca 9. szám alatt a kapusnál 30 koronáért kapható. Az igazgatóság postán

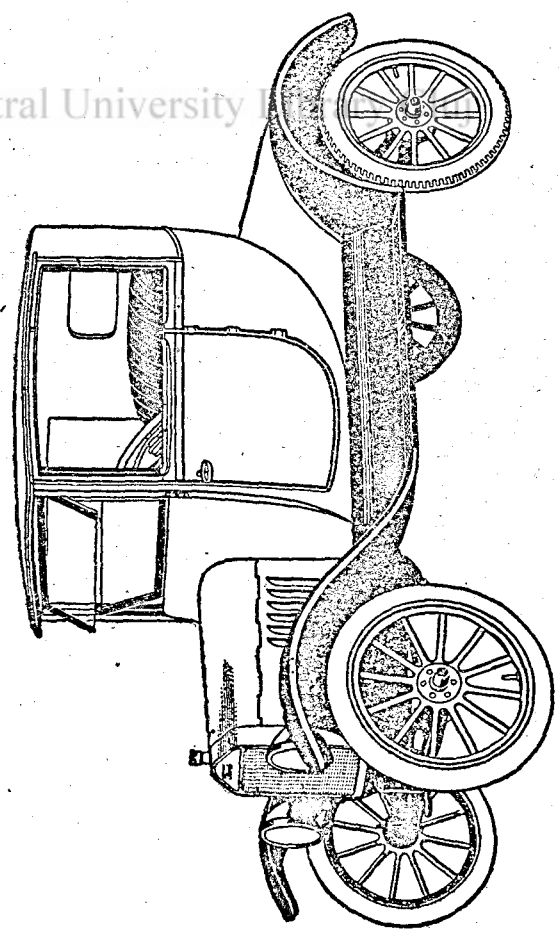
Mindezen adatok hitelességét bebizonyította a TRAKTOR a tavalyi Bukarest—Baneasai földmives iskola majorjában végzett verseny-szántás alkalmával, valamint az idén Kolozsváron, a gazdasági akadémia földjein, a tanárok és az Erdélyi Gazdasági Egylet mintegy 200 tagja, valamint a meghívott szakemberek és gazdák jelenlétében megjejtett bemutató szántások alkalmával.

A mai árviszonyokhoz mérten egy TRAKTOR ára nagyon mérsékelt, főleg ha tekintetbe vesszük, hogy a

TRAKTORNAK nem kell takarmány ha nem dolgozik!

Hogy a TRAKTOROK megvételelét megkönnyítsük, nagyon kedvező fizetési feltételeket is nyújtunk, a melyet mindig a vevő anyagi helyzetéhez mérünk, sőt még részletre is hajlandók vagyunk adni.

A FORD cég kolozsvári s Erdélynek egyedül jogosított képviselője raktáron tart még rendes FORD autót, továbbá leszerelhető kerékekre járó autót, vilányos önindító autót, s teherautót. Továbbá boronákat, arató és cséplőgépeket, szittás malmot, stb. valamint minden eredeti FORD és FORDSON alkatrészeket és autógumikat.

Minden áruunkat a legkedvezőbb árak és föltételek mellett adjuk!

!! Árunk olcsóbbak mint bárhol másutt !!

A szükséges felvilágosításokat és vásár esetén a teljes hivatást, díftalanul adjuk meg mindenkinek.

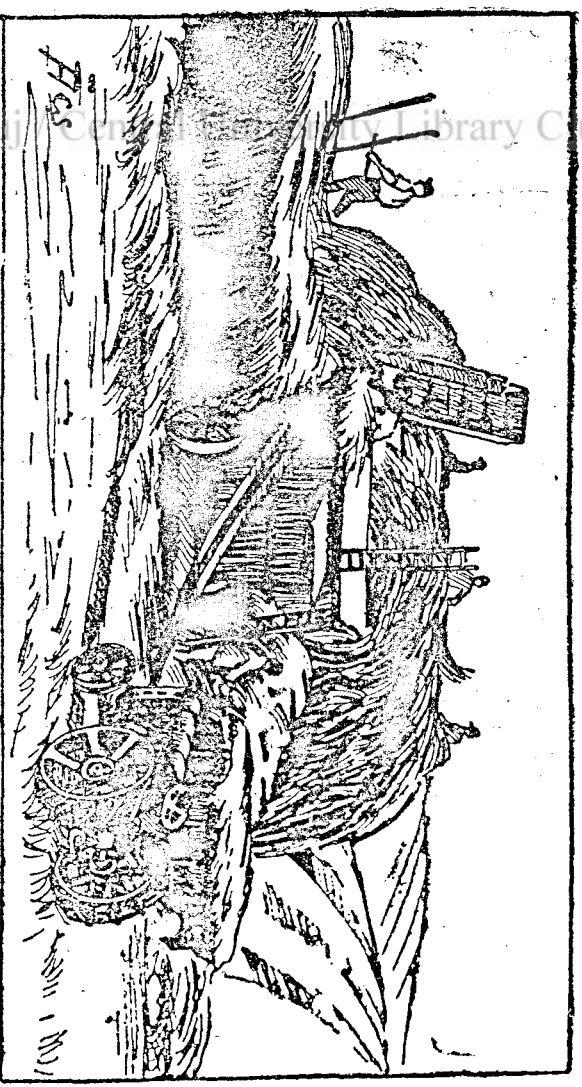
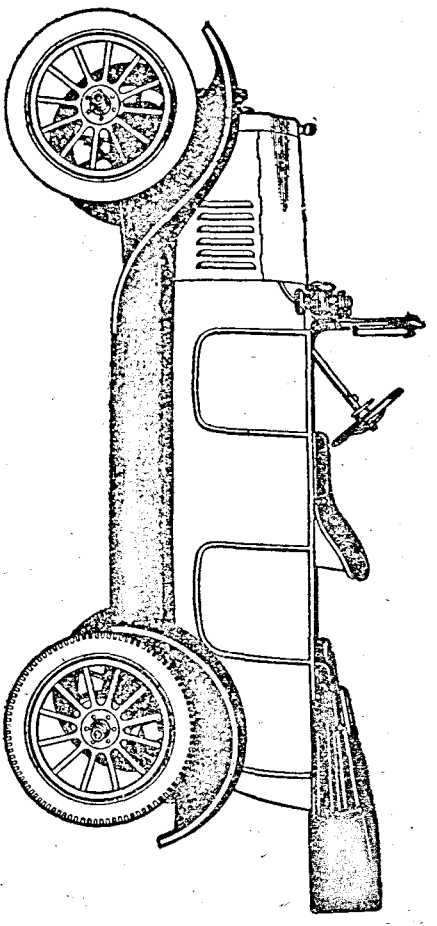
Vállalunk személyifuvart bárhova!!!

de Lei 20—24, și un șter de Hirt de oleu de uns. Dacă însă nu ară decât la o adâncime oșimuită de 10—12 cm. 22 de Lei. Intr'o zi se poate ara la 18 cm. adâncime 8 iugăre, iar la 12 cm. cu 25 % mai mult.

Toate aceste date și calități au fost dovedite și constatate la concursul ținut în București la, ferma școalei de agricultură, de la Băneasa cât și la demonstrațiile de arătură executate în ferma academiiei de agricultură din Cluj, ținută înaintea profesorilor, agronomilor invitați, experților de față cât și în prezența mai multor sufe de agricultori.

Față de prețurile de azi, un FORDSON e foarte convenabil, mai ales dacă luăm în considerațiune că

Tractorul numai când lucrează consumă!

Spre a facilita cumpărarea Tractorilor, facem și condiții avantajoase de plată, ficsate după capacitatea financiară a cumpărătorului; ba acordăm chiar și plăți în rate.

Reprezentanța din Cluj, a uzinelor FORD, mai are în depozit și automobile obișnuite „FORD”, sau altele cu roți demontabile și altele cu pornire automată, — cât și autocamioane, pluguri, grape, mașini de imblătīt, mori co sife, și toate accesoriile, piesele de schimb necesare automobilelor, camioanelor, „FORD și TRACTORELOR FORDSON.” Mai departe cauciucuzi.

Toate articolele noastre sunt vândute pe prețuri foarte convenabile, mai efin ca ori unde și pe lângă condiții de plată extrem de avantajoase.

Deslușiri și instrucții precize, șau la caz de cumpărare învățatul manipulării motoarelor, se dă gratuit de către reprezentantul autorizat: al uzinelor FORD pentru tot Ardealul:

Se primesc curse de persoane ori unde!

Cluj

Calea Regale Ferdinand

P E R R Y

Calea Regale Ferdinand

Cluj

No. 99.

No. 99.

Telefon : No. 9999.

Ford
THE UNIVERSAL CAR

Telefon : No. 9999.

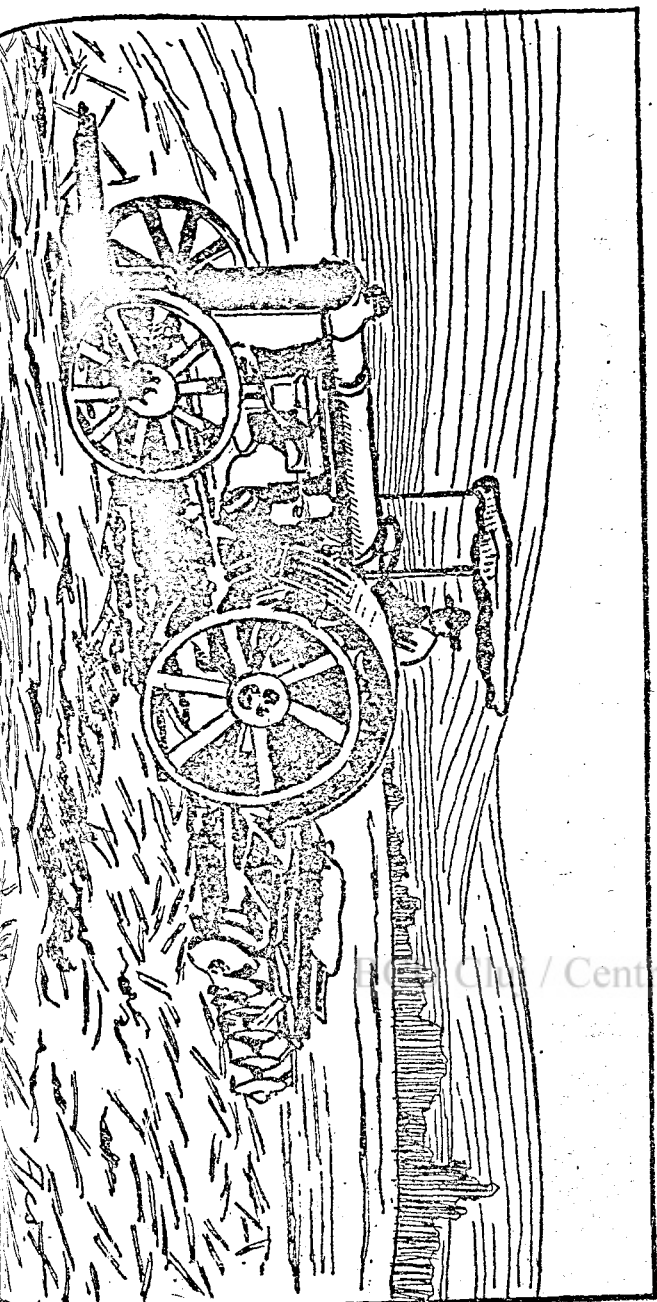
Motoarele Ford si Fordson.

In America s'au făcut experiențe ani de zile, spre a putea înălțura criza de municiiori agricoli, scumpetea vitelor și a nutrețului; mai departe pentru ameliorarea cultivării agricole. Rezultatul unui șir de încercări, era descoperirea „Tractorului FORDSON” care înseamnă o adevărată revoluție în construirea motoarelor și mai ales a Tractorului: e un tip nou, de o uimitoare simplitate, dar totuși întrunind toate avantajele unei mașini perfecte și corespunzătoare pentru scopuri agricole. „TRACTORUL FORDSON” a rezolvit problema exijată și de mult așteptată de agricultorii, prin capacitatea sa de muncă, prin consumul de combustibil estrem de redus și prin simplitatea manipularii lui.

Proba corespunzării cerințelor e că azi în lumea întreagă sunt peste 500.000 de bucăți de Tractoare FORDSON în întrebuințare și că totii cari îl întrebuințază, au toate recunoștință față de lucrările executate și capacitatea de muncă ale „TRACTORULUI FORDSON.”

„Tractorul FORDSON” corespunde nu numai muncii de câmp propriu zis.

Avantajul lui colosal constă în faptul că poate executa orice altă muncă, fie ca locomotiv, fie ca locomobil. Prin urmare „TRACTORUL FORDSON” poate ara, grăpa, secera, dar poate mănă și mașini de treierat (de imblăni) moară, fereștrac, gater și în fine se poate utiliza în toate cazurile în care este necesar.

Cluj—Kolozsvar

Galea Regele Ferdinand

(volt Ferencz Jozsef-ut) 99. szam.

Telefon: **999**. szam.

Ciuj—Kolozsvar

Galea Regele Ferdinand

(volt Ferencz Jozsef-ut) 99. szam.

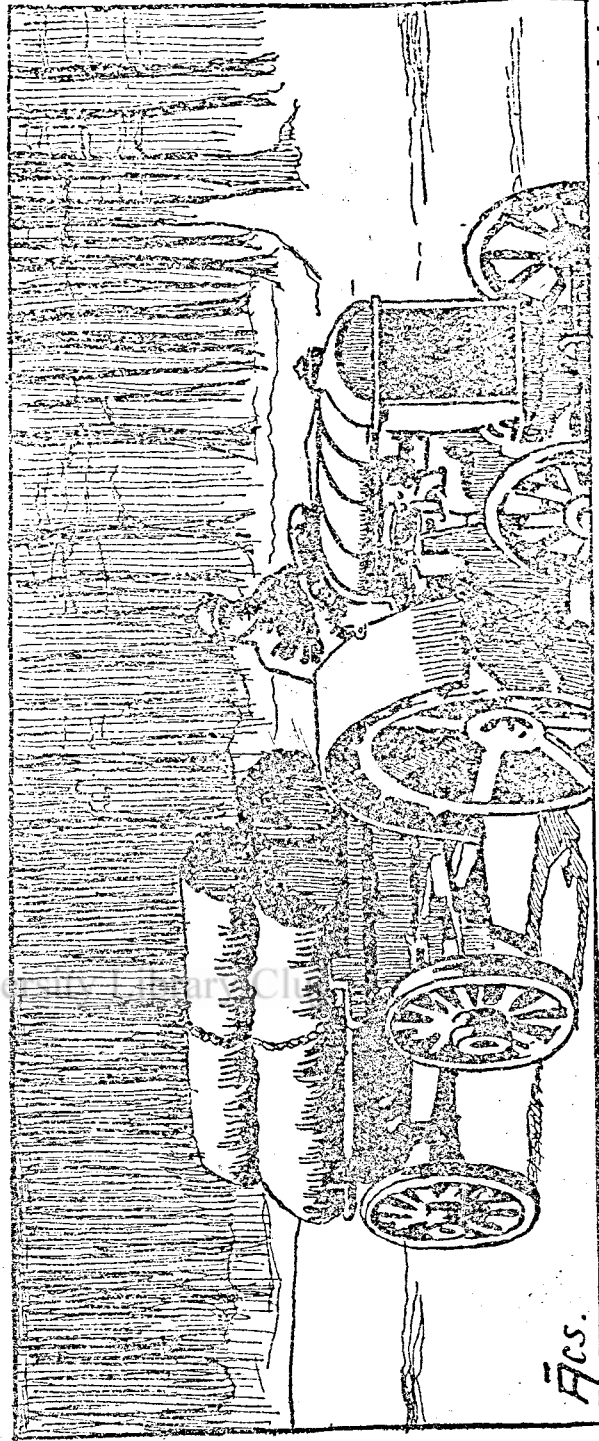
Telefon: **999**. szam.

A Ford és Fordson motorok.

Amerikában már évek óta kísérleteztek azon, hogy miként lehetne a mezőgazdasági munkás hiányon, az ígás marha és takarmány drágaságon enyhíteni, s továbbba, s továbbba, hogy egyúttal miként lehetne a mezőgazdasági műveleteket egyszerűsíteni s tökéletesebbíteni. Évizedek odaadó, lelkiismeretes, gondos kutatásainak eredménye volt aztán a „**FORDSON TRAKTOR**“ fölfedezése, amely gép valóságos forradalmat jelent a motorok szerkesztésében. — Új típus, rendkívül egyszerűséggel szerkesztve s mindamellett, mindazt amit egy tökéletes és gazdasági céloknak megfelelő géptől megkövetelhetünk, magában egyesíti.

A **FORDSON TRAKTOR** megoldotta a gazdák által régóta várt feladatot a maga felülmúlhatatlan munka teljesítő képességével, szerfölött csekély hajtóerő fogyasztásával és fölötté egyszerű kezelési módjával.

A legjobb bizonyíték arra, hogy ez a gép mennyire bevált az, hogy ma eddig a világon, alig öt éves létezése óta, több mint 500,000 db. van használatban és mindenki, aki csak eddig használta a **FORDSON TRAKTOROKAT**, a legnagyobb elismeréssel nyilatkozik felőle.

A **FORDSON TRAKTOR** legjobb előnye és jelentősége abban rejlik, hogy nemcsak szántógép, hanem hajtó korong, bekapcsolással minden egyéb hajtóműveletet is el képes végezni. Tehát: szánt, boronál, vetőgépet, aratógépet vontat; cséplőgépet, malmot, fűrész, szivattyút stb. Továbbá: bármily úton 160 mm-áza terhet elvontat 8—10 km. sebességgel. Tehát: teherszállításra és féherfvarozásra egyaránt alkalmas.

is küld tájékoztatót 32 korona előzetes beküldése ellenében.

A Szepességi Iskolát Végzetek Szövetségének Szervező Bizottsága kéri mindazon urakat és hölgyeket, akik a Szepességen bármely iskolát végeztek, vagy csak egy két évig is ott jártak iskolába, hogy lakcímüket közöljék a Szepesi Szövetséggel, Budapest, IV., Váci-utca 31. IV. emelet 20. szám.

GAZDASÁGI ÉS SZÖVETKEZETI KÖZLEMÉNYEK

Kell-e a gazdáknak forgalmi adót fizetni?

Az utóbbi időben a gazdaközönseget több esetben zaklatták a forgalmi adó fizetésére vonatkozó felhívásokkal. Tájékoztatásul közöljük, hogy a luxus- és forgalmi adóra vonatkozó 99800 sz. 1921 aug. 23-án kelt miniszteri rendelet II. fejezetének 29. szakasza értelmében 1921 szept. 1-től általánosságban a gazdák is tartoznak forgalmi adót fizetni. A forgalmi adó fizetési kötelezettség alól azonban mentesítve vannak a rendelet 30. szakaszának a) pontja értelmében „a kenyéreladásból származó és a kiscgazdáknak oly bevételei, amelyeket a piacokon és vásárokon az általuk behozott kismennyiségű élelmiszerek eladásából nyernek.” A 35. §. szerint minden adóköteles személy a földmivelők kivételével az illetékes pénzügyi hatóság által látalmazott lajstromot köteles vezetni a bevételekről. A 100 leun aluli tételek egy összegben vezethetők be, az 5000 leun felülieknél az ügyletet kötő fél neve és címe is bevezetendő. A lajstrom havonta zárandó le és az igazoló okmányokkal együtt 3 évig megőrzendő. A 36. szakasz 2. pontjának 4. bekezdése szerint „a földmivelők kötelesek a földmivelési vagy állattenyésztési termékeiknek mennyiségét és nemét bejelenteni, kimutatva a saját használatra visszatartott és az eladásra szánt mennyiségeket. Ezek a vallomások egy, a pénzügyminiszter által kiadandó rendelet által előírt formában és időben az előjáróság előtt és felügyelete mellett teendők meg. E vallomások az adóhivataloknál lajstromba vétetnek és az adókat ezek alapján fogják kivetni, amelyek ugyanis az említett rendeletben meghatározandó időközökben fizetendők. A rendeletet megszegők, ha ebből a kincstárnak kára van, 100—1000 leuig terjedhető pénzfüggetéssel súlytandók. A törvényes határidőn túl történő fizetés esetén az adó kétszerese és legalább 100 leu pénzbírsággal büntetendő ki.

A fentiekből láthatólag a 30. szakasz mentesíti a földmivelőket a forgalmi adófizetési kötelezettség alól, míg a 36. szakasz vallomás adásra kötelezi egy külön

kiadandó miniszteri rendelet alapján. E külön miniszteri rendelet megjelenéséről nincs tudomásunk. Értesülésünk szerint a pénzügyi hatóságok a 45 holdon felüli gazdaktól követelik a forgalmi adót ez alkalommal. Hogy erre milyen rendelet szolgál alapul, azt nem sikerült megtudnunk, azonban még visszatérünk e kérdésre az ügy teljes mértékben való megvilágítása céljából.

Önkényes rekvirálások. A Bánát és a Székelyföld egyes vármegyéiben a prefektusok az utóbbi időben gabonát rekviráltak. A Malomszövetség panaszos feliratot intézett a kormányhoz a rekvirálások ellen. A belügyminiszter válaszában kijelentette, hogy az ügyben szigorú vizsgálatot fog indítani. A miniszteri rendelkezés főként az Udvarhelymegyében történt rekvirálásokról kér pontos jelentést, ahol az egyik főszolgabíró ellen eljárás indult a rekvirálások ügyében.

A mezőgazdaság helyzete Magyarországon. A magyar földművelésügyi miniszter legutóbbi jelentéséből kiderül, hogy a vetések nagyon megsínylették a hosszas szárazságot. Kivált a Duna-Tisza közötti homokos vidékek rozsvetésein látszik az esőhiány. Az utóbbi hét esős napjai természetesen megjavították a terméskilátásokat, kivált a tavasziakra nézve. A gabonából és szőlőből átlag közepes termést remélnek. A gyümölcsösök jó eredménnyel bíznak.

A leggonoszabb ellenség.

A vörheny vagy skarlát: a gyermekkor réme. Tünetei. Lappangás és kivirágzás. A hámlás, mint legfertőzőbb állapot. Gyógyulás és gyors halál.

A vörheny (scarlatina=skarlát) alatt egy rendkívül fertőző (ragályos) betegséget értünk, amely láz és torokfájdalmak kíséretében a bőrfelületen kiütéssel jár. A kiütés apró, élénk vörös, sűrűn álló és ha elérte tetőfokát, a test felülete olyan, mintha piros festékkel be volna kenve. A betegség gonosz, veszedelmes voltát néhány statisztikai adat világítja meg. A régi Magyarországon pl. 1882-ben 16.058, 1883-ban 13.380 volt a vörheny vagy skarlát-betegek száma s ebből két év alatt majdnem 9000 pusztult el. 1892—1907-ig (tehát 16 év alatt) 163.499 pusztult el vörhenyben Magyarországon. A vörhenyjárvány rendszeren sokáig tart, tetőfokát lassan éri el és megszűnése is lassan következik be. Innen van az, hogyha a vörheny valahol felütötte fejét, hónapok kellene, míg a járvány megszűnik.

Leginkább a gyermekek közül szedi áldozatait. A megbetegedéseknek zöme a harmadik életév végétől a nyolcadik év befejeztéig terjedő időre esik. A tizenegyedik életéven túl már csak ritkán fordul elő, felnőttek között csak nagyon elvétve akad egy-egy vörheny

megbetegedés. Gyermekekégyes nőknek (leginkább a gyermekégy első hetében), valamint műteit (operált) egyéneknek, különösen gyermekeknek igen nagy hajlamosságuk van a vörhenyes fertőzésre. Tapasztalat tény az is, hogy a célszerűen, következetesen vegyes étrenden táplált gyermekek közül aránylag kevesebb lesz vörhenyes.

A vörheny rendkívül ragályos. A ragályozást nem csupán a beteggel való érintkezés, hanem ruha, könyv, butor, levelek stb. közvetíthetik. Minthogy a vörhenyesetek az iskolák megnyitásával szabályos emelkedést, a szünidők beálltával pedig szabályos esést mutatnak, az iskolának a vörheny terjesztésében való közreműködését nem tagadhatjuk. Épigy közvetíthetik a fertőzést gyermekkertek és kisedővők is.

A vörheny előidézője — mely ma sem ismeretes teljes bizonyossággal — rendkívül sokáig megtartja fertőző képességét. Hónapokig tapadhat pl. ruhákon, a falakon, a legkülönbözőbb tárgyakon anélkül, hogy ragályozási képességét elveszítené. A legnagyobb hidegnek is ellentáll s csupán 100° C száraz meleg öli el. *A ragályozás veszélye legerősebb a vörheny hámlási időszakában* s mindaddig, amíg a hámlás tökéletesen be nem fejeződik, a ragályozási képesség fenn is marad.

Ha valaki a vörhenyen tulesett, rendszerint mentessé marad újabb vörhenyfertőzéstől. Kivételesen azonban előfordul, hogy a vörhenyt már egyszer kiállott egyén *másodszor* is megkapja, amikor a tapasztalat szerint sokkal súlyosabb formában jelentkezik, mint az első esetben.

A vörheny lappangási ideje — *amely alatt még semmiféle tünet sincs* — átlag öt nap (kivételesen csak egy-két nap, igen ritkán csupán néhány óra). Ezen idő eltelté után teljes jóllét közepette a gyermek egyszerre bágyadt lesz, kifejezett borzongás kíséretében 40° C körüli magas láz lép föl. Csakhamar hányásinger és hányás jelentkezik; a beteg torokfájásról és fájdalmas nyelésről panaszkodik. Szemei bágyadtak, arca erősen kipirult, ajkai szárazak, erős fejfájás és szomjuság kínozza. Egészen kis gyermekeknél a magas láz miatt rángógörcsös rohamok léphetnek fel, nagyobbaknál félrebeszélés (delirium), vagy kábálom következhetik be. Orvos ilyenkor már a vörheny előjeleit megtalálja a betegnél. Ugyanis a torok (a mandulák, a nyelvcsap, a garatív, a garat hátsó fala, a lágyszájpad) megpirosodik s figyelmes vizsgálatnál *sűrűen álló, sötét-piros pontozottság látható raituk*. Ez már nem egyéb, mint a vörhenynek belső, a nyálkahártyákon jelentkező kiütése, amely tehát a nemsokára fellépő külső, vagyis bőrkkiütését megelőzi; azért is hívják ezt az időszakot *előkészítő időszaknak*. A beteg érverése szapora, nyelve kissé duzzadt, a nyelv csucsá és szélei sötétpirosak,

a többi része (nyelvhát, nyelvgyök) lepedékes, szennyes-fehér. A szemhéji kötőhártya és az orr nyálkahártyája belővelt (piros), az állkapocs mögötti mirigyek érzékenyek és megnagyobbodottak.

Az előkészítő időszak után — amely 12—36 óráig tart — következik a laikusok által is felismerhető *kivirágzási időszak*, amely alatt a bőrfelületen látható kiütés (exanthema) értendő. A vörhenykiütés — mint már említettük — apró, sűrűen pontozott, mozaikszerű, eleinte halvány rózsapiros, később csaknem bíborvörös felpir. Legelőször a nyakon és a mellen kezdődik, majd innen a törzsre, a felső és alsó végtagokra terjed le. Az arcon az orrot, állcsucsot, a felső és alsó ajkat szabadon hagyja, a pofákon, halántéktájakon és a homlokon ellenben kifejlődik a kiütés (ez az u. n. vörheny-álarc). A kiütés az egész testfelületen kb. 24 óra alatt fejlődik ki, úgy, hogy a kivirágzás második napján már eléri tetőfokát. (Ilyenkor lényeg olyan a testfelület, mintha piros festékkel bekenték volna). A harmadik napon a kiütés halványodni kezd s a negyedik, ötödik napon teljesen elhalványul. Amidőn a kiütés ellep a testet, a láz fokozódik, a bőr sötétösen meleg, erős szomjuság gyötri a beteget, de a fájdalmas nyelés miatt alig csillapítható. A gyermek igen nyugtalan, bőre viszket. A nyelven a szennyes-fehér lepedék leválik és a nyelv a kiemelkedő, sötétvörös nyelv szemölcsök folytán hasonló a málna felületéhez, innen málnanyelvnek nevezik.

Amikor a kiütés halványodni kezd, a láz is lassanként csökken, az érverés száma apad. A torok halványul, a mandulák lelohadnak, a torokfájdalmak, nyelési nehézség megszűnnek, az általános közérzet megjavul és étvágy jelenkezik. A kiütés elhalványodásával megkezdődik a *bőrhámlási időszaka*. E hámlás ugyanazon sorrendben megy végbe, mint ahogy a kiütés kezdődött. Eltarthat egy-két hétig, de négy-nyolc hétig is. Minél erősebb volt a kiütés, annál tovább tart a hámlás. *Mindaddig, míg a hámlás tökéletesen be nem fejeződött, a vörhenyes beteget gyógyultnak nem tekinthetjük*. Említettük, hogy a vörheny a hámlási időszakában fertőző a legjobban, épen ezért ekkor kell leginkább védekeznünk a fertőzéstől.

Az eddig felsorolt tünetek a vörhenynek *rendes* lefolyására vonatkoznak. A *rendellenes* lefolyások egyike az, hogy a kiütés csak egyes testrészekben fejlődik ki és csak néhány óráig tart. Előfordul az is, hogy torokfájdalmak és torokpirosság mellett kiütés nem is jön; ez az u. n. *kiütés nélküli vörheny*. De, hogy ez nem épen ártalmatlan betegség, mutatja azon gyakori tapasztalat, hogy ily esetekben utóbántalom gyanánt súlyos vesegyuladás fejlődhetik ki.

A vörheny sokszor *rendkívül súlyos* alakban lép föl, amidőn igen sok áldozatot szed s így valóságos

réme ugy a szülőknek, mint az orvosoknak. Az ilyen igen súlyos esetekben mindjárt a beteg ég kezdetétől fogva a láz szeriőlött magas (42°–43° C), a torok erősen piros, a kiütés gyorsan és sötét kékes-vörös színben jelentkezik. A kiütés kitörésekor rángógörcsök, örlöngési rohamok léphetnek fel, a beteg nehezen lélegzik s gyakran alig 24 óra letelte után beáll a halál. Sőt vannak oly esetek is, midőn a kiütés még be sem következik s a halál máris beáll. Ily esetekben a gyermek teljes jóllét közepette betegszik meg. Heves fejfájás, erős láz, hányás, nehéz légzés és erős rángógörcsök gyors egymásutánban köszöntenek be. A beteg félrebeszél s annyira izgatott és nyugtalan, hogy az ágyban alig tartható. Néhány óra múlva elcsendesül, mély álomba merül s nemakára, pár óra múlva meghal.

Az eddig elmondottakból is kiderül, hogy a vörheny nem minden esetben folyik le egyformán, vannak ugyanis könnyebb és nagyon súlyos (halállal végződő) formái; s ha mindezekhez hozzávesszük, hogy a vörhenynek rendkívül sok szövődményes (complicatioja) és utóbántalma lehet, oly sok, hogy a gyermekkorban nincs több oly ragályos betegség, mely szövődményeinek gyakorisága és súlyossága folytán az életet jobban veszélyeztethetné, mint éppen a vörheny, akkor könnyen beláthatjuk, hogy a vörhenyes fertőzéstől — a lehetőség szerint — gyermekeket meg kell védnünk.

Jövő számunkban a vörheny szövődményeiről és utóbántalmairól, valamint a védekezés irányelveiről fogunk beszámolni.

Dr. Gergely Endre.

Elnökválság a kolozsvári mészárosok bőrértékesítő szövetkezetében.

Lapunk hasábjain többször írtunk arról a hasznos bőrértékesítő szövetkezetről, melyet a kolozsvári mészáros-iparosok alakítottak. Föl is hívtuk a vidéki mészárosokat a csatlakozásra. Bizonyára érdekelni fogja Erdély mészárosait az a válság, mely a szövetkezet elnökségében tört ki. Mivel a napisajtó a történekről bizonyos célzatossággal adott hírt, szükségese nek láttuk, hogy munkatársunk fölkeresse az ipartársulat volt elnökét, Réthy Károlyt helyes információk végett.

Réthy a sajnálatos ügyről a következőképp nyilatkozott.

— Ismeretes dolog, hogy két mészáros társammal egy alkalmi társulatot létesítettem, mely társulat már régóta foglalkozik marhaértekesítéssel, nagy tételekben. A társulat legutóbb a kivitelre szánt marhák 50%-ának, az ugynevezett kvótamarkák hatósági értékesítésével foglalkozott. Mi a hatóságilag kivágásra szánt marhák

vágni való husát mészárosársainknak átadtuk 7¹/₂ leuban, ők pedig ennek kb. 30%-át 8 és 70%-át 10 leuban adhatták el, úgy, hogy különként átlag 2 leu, mintegy 20% legalis és ami fő, biztos keresethez jutottak.

Ennek ellenére azt állították rólam, hogy mészáros érdeket sértő és elnöki minőségemmel összeférhetetlen üzleteket csináltam.

Én közgyűlést hívtam az ügyben össze, mely mindenek előtt megállapította azt, hogy *bőrértékesítő szövetkezetünk üzlethátékkal soha nem foglalkozott, ennek következtében ilyen dologban egyetlen tagját sem korlátozhatja.* A közgyűlés nézetét csak Szigethy mészárosársam nem osztotta, aki aronkívül meg is sértett engem. Én erre az elnöki széket elhagytam. A közgyűlés Szigethyt bocánatkérésre utasította. Mivel azonban Szigethy ennek ellenére sem követett meg, lemondtam elnöki tisztemről, mert azt csakis egyhangú közbizalom mellett tudtam volna tovább viselni. Szigethyt pedig a közgyűlés fegyelmi bizottság elé utasította.

— Egyébként a sajtó helyes informálásáról a Szövetség azáltal fog gondoskodni, hogy új közgyűlést hív össze jegyzőkönyv fölvétele végett és azt szösz szerint közzé teszi.

Mi részünkről és velünk Kolozsvár közönsége őszintén sajnáljuk Réthy távozását, mert mikor azt tudjuk, hogy Kolozsváron a hus cicsóvá válása az ő társulatának köszönhető, örömmel állapítjuk meg, hogy a közönség érdekeit szem előtt tartó ember föltétlen méltó bármely ipartársulati elnöki székbe.

Gyapjuipar.

Az idén — sajnos — a gyapjuszövetek ára a múltévinak éppen kétszeresére emelkedik. Ennek egyik oka hitelünk megingásában keresendő, amely miatt jóformán már csak a különben erősvalutájú Franciaországból hiteleznek romániai kereskedőnek. Németország pedig felénk egyáltalán nem is szállíthat, mert termése egész az év végéig le van más irányba kötve. — A belföldi gyapjuipar szilárdan emelkedő irányu. A mosatlan gyapjuárak a következők: merinói 60, cigaja 35 és a bucka 20 leu kilója.

Orvosok figyelmébe!

Megjelent

Dr. Engelberg Oszkár:

Orvosi terminológiája.

Kiadja a Minerva Irodalmi Részv.-társaság, Kolozsvár.

Ára 100 Lei, — Portó 4 Lei.

Hanemann-rács lecsiszolt széllel újra kapható. Az összes méhészeti felszerelések. Kiváló szürke tenyész anyaméh. „Kezdődy”-féle hidegen folyó oltóviasz békemínőségben újra kapható

Dzierzon méhésznél

Nagyvárad, Teleky-utca 32.

MULATTATÓ

Veled hiszek...

*Jézust dicsérni szüntelen fogom:
Bár így keresztje részem lesz ezért,
Mert könnyebb s hálásabb a cédaság,
És adni öblös hangu népvezért...*

*Gonosz tanítást elterjeszteni,
Ott lenni sebtén, ahol osztanak,
Hogy ez jutalmas, sejtem... Ámde én
Megálllok itt, az ó zászló alatt.*

*Divat kegyeltje nem leszek, hiszen
Ki istenről tud, az „Köszent“ ma biz',
Elméje lenne fényes, nagyszerű:
„Robotra termett napszámos“, ha — hisz...*

*Hiszek, Uram és hinni is fogok,
Szeretni téged, bármit mondanak;
Vallom, hogy: megragadva szent kezed,
Igy lesz az ember boldog és szabad!*

*Ebben is véled tartok, földmives,
Aki rögöt túrsz, úgy, amint tudod...
Velem az ősi hanton túrsz s hiszsz.
Az én Krisztusom: a te Krisztusod...*

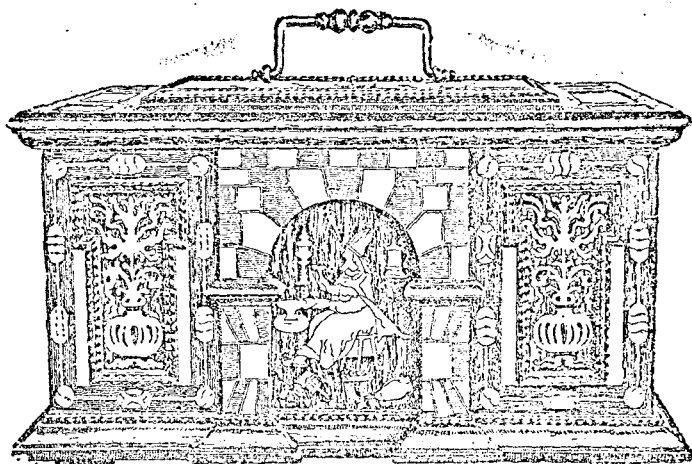
Földes Zoltán.

Régi céháldomások.

Öregemberek még sokan érték azokat a zajos ünnepségeket és kiadós lakomákat, melyek a városokban ujesztendő második napján a céhmesterválasztások örömeire évente lezajlottak. De ezek mind messze elmaradtak azoktól, amelyeket a XVII. százév (az 1600-as évek) nemzedéke gyakorolt. A bőség és olcsóság akkor szinte kínálta az eszemiszomot s egy egy 20—25 tagu céh lakomáján gyakran annyi étel és ital elfogyott, hogy ma egyszerre száz ember is megérné vele.

Erdélyben akkor minden városban volt többkevesebb céh, vagyis iparostársulat. Ezek közül ez alkalommal csak a marosvásárhelyi szabók és szücsök áldomásairól szólunk. Mindakettő Marosvásárhely legrégibb és legnépesebb társulatai közé tartozott. A szabók 1602-ben, midőn újjászervezkedtek, tizenketten, utóbb 15—20-an voltak, sőt számuk a század folyamán

néha elérte a harmincat. Majdnem lépést tartott velük rendszerint a szücsök létszáma is. Ezek pedig a legelőbbször mindnyájan összegyűltek azokra a gazdag lakomákra, amelyek egyrésze *állandó*, másrésze *alkalmi* áldomás volt.

ÖTVÖS CÉHLÁDA 1654-BŐL

Az állandó jellegű áldomások sorát az éveleji tisztujítások beiktató áldomása, a *céhmester vendégsége* és a *dékánpohár* nyitotta meg. Az első a céhvezetők, a második a jegyzők és rendtartó, számadó tisztviselők beiktatása volt s vagy egy napra esett, vagy közvetlenül követte egymást. Ezek nem voltak nagy lakomák. Sokkal dúsabban és zajosabban folytak le azok, melyekre az *inasszegődtetések*, *fölszabadítások* és az *ifjúmesterek céhbe állása* adott alkalmat. Azonban ezek közt is nagy volt a különbség. Mert az inasszegődtetés és a fölszabadítás áldomásán a gazdán kívül csak a céhmester s a két öreg *szegődtető mester* vett részt, ellenben az ifjúmester áldomásán összes mestertársai megjelennek. Ezek voltak a legnagyobb méretű céhlakomák.

De mielőtt az ifjúmester ide juthatott, le kellett szolgálnia három nehéz inasévet, három évig pedig legénykedett. E hat év alatt mesterségét jól kitanulhatta. Ha ezt igazolni tudta a céh előtt, akkor kérhette a fölvetelét a mesterek sorába.

Ilyenkor igazolni kellett törvényes, szabad származását, addigi tanulmányait s ha ezekkel rendben volt, akkor bocsátották a *remekszabás* szigorú vizsgájára.

A remeket szoros felügyelet alatt készítette s a legkisebb hibáért is bírságot fizetett; nagyobbért pedig visszavetették és mestert rendeltek neki, hogy eléggé kitanuljon s csak bizonyos idő múltával állhatott elő újra a próbára. Sikertült remekszabás után azonban a *mesterség föladása* következett.

Ez előtt a legénynek meg kellett fizetnie minden tartozását s meg kellett hogy mátkásodjék. Ha a fölavatandó céhbéli mester gyermeke volt, vagy ha a céhtagok családjából házasodott, akkor a fölavatás költ-

ségei egyrészt elégedtek neki. Azonban ebédet vagy vacsorát okvetlenül adott s ehhez a szücsöknél négy veder bort tartozott fizetni. A fiatal szabómester ugyanakkor minden asztalra két-két tál étellel s egy pecsenyével és az egész társaságnak 3–4 veder borral adózott.

Magyar céhbehívó
tábla 1601-ből

Még csak ezután jött a *köszönő pohár* s utána a *mesterasztal*. Ez már a két céhnél meglehetősen különbözött; de mindkettő alapos költséggel járt s főleg a szücsök nagyon sokat kívántak új mestertársuktól.

A szabóknál a *köszönő pohár* áldomása ugyanaz volt, mint a remekszabáskor s mesterasztaluk legtöbbször nem követte nyomon a *köszönő poharat*. Az új mester a kijelölt napra a céhmestertől megíudta, hogy hány vendége lesz s délelőtt 10 óra tájban összegyűltek a terített asztalokhoz. Az ifjúmester lefizette a járandóságokat, egyik céhmester elmondta az asztali áldást s ekkor megkezdődött a *céh zabályokban megszabott lakoma*.

A XVII. században még nem készítették nálunk a mai értelemben használt levestéléket. Itt is első fogásul minden asztalra egy-egy tálban 3–3 lúd jött, bors-

sal és sáfránnyal gazdagon ellátott gyümölcsös lével. Második az ugynevezett *becsü-étel*, a fehér cipóval, borral, mézzel és ecettel szitán átszűrt lében készült lúdhús volt, mandulával, malozsával és almával díszítve; gyömbérral, borssal és sáfránnyal fűszerezve. Harmadik fogásnak minden tálra 3–3 sáfrányos, borsos és petrezselymes tynk következett. Ezután lepényeket adtak föl s az egész ebédhez öt veder bor járt.

Nem sokkal volt kisebb a *vacsora* sem. *Pecsenyével* kezdődött, amelyhez 2–2 tyuk és lepény tartozott. Azután a *becsü-étel* következett s a rendet *hideg malac* zárta be. Itt már hegedőse is kellett hogy legyen az ifjúmesternek s a vacsora végével tovább borozgattak, úgy, hogy voltak esetek, mikor a szokásos öt vedren kívül 17–20 mester 70, 80, 100 kupát is megivott. A legtöbbszor azonban megérték 20, 30, 40 kupa pótlással a céh költségére.

A *szücsöknél* már a *köszönő pohár* áldomása is bővebb volt, mint a szabóknál. Első ételül minden asztalra nagy tál főtt csuka jött. Másodiknak gyümölcsös lével 4–4 kövér lúdat főzettek. Megkivánták, hogy „*abban mandula, tengert szőlő és malozsaszőlő legyen, tisztességesen megsáfrányozva*”. A harmadik fogást három nagy konc és három kövér tyuk képezte, rizskásával. Ezt is borsal és gyömbérral fűszerezték. Tyukhus volt a negyedik tál étel is. 3–3 tyukkal, petrezselyem-gyökérrel, sáfrányosan s végül az ötödik fogást minden tálban hat fontos tehénpecsenye képezte, a hozzájáruló három szép tyukkal. Utána sajt, retek és gyümölcs következett. Mindenikhez cipót szolgáltak fel.

A *vacsora* rendszeren egy napra esett az ebéddelel s a céhnek erre is megvolt a kiszabott étrendje. A sort itt is ecetben főzött csuka nyitotta meg. Utánna minden asztalra hat fontos pecsenye jött, három jól megborsolt kövér tyukkal. Melléje ecet és káposzta járt s harmadik ételnek malozsával, gyömbérral és mandulával készített három *hideg malacot* adtak. Negyedikül 3–3 tyuk szerepelt, tehénhussal, borsosan és petrezselymesen készítve. A lakoma újra sajttal, retekkel és gyümölccsel zárult s az új mester 4 veder bora igen ritkán tartott ki.

A *mesterasztal* áldomása ugyanily étrenddel, de jóval később folyt le. Csupán annyival tért el az előbbi-től, hogy mind ebédnél, mind vacsoránál a pecsenyékhez egy-egy nagy vajlepény tartozott. Ide is négy veder bor járult s azt éppen mint a szabók, gyakran megtoldották még 40–50 kupával.

Ezeken a bő lakomákon egyedül a dékának vettek mérsékelt részt. Ők hivataluknál fogva rendező és rendtartó szerepet vittek s még arra is vigyázniok kellett, hogy az áldomás végeztével az öregek hazakísérésére ifjúmesterekről gondoskodjanak.

Ezeken kívül azonban sűrű volt a különféle alkalmi

összejövetel és rögzítés. Ha a várban építkeztek, a céhek bástyáiban leltároztak, ha jeget vágtak, vagy halásznál jártak: rendszeresen együtt áldomásoztak utána. Ezeknél jóval zajosabb mulatsággal folytak a szabóknál divatba jött céllövő versenyek I. Rákóczy György idejében 1632—40 közt. Pünkösdi másodnapján az egész céh kivonult erre, s vagy a helyszínén, vagy a győztest ünnepélyesen hazakísérve, együtt itták meg az áldomást. Egy ily alkalommal 1635-ben a céllövő helyen 154 kupa bort fogyasztottak el.

A rögzítőit alkalmakkor természetesen nem volt megszabott étrend. A szücsök csak általában jegyezték föl, hogy kenyeret, húst s „egyéb egyetmást” fogyasztottak el. A szabóknál ezenkívül gyakori volt a percc és a hal, tavasszal a báránycímet, télen a csik, kolbász, disznóhús és a káposzta. Majd mindenkor széfépelt a turó, sajt, alma, dió, mogyoró és soha sem maradt el a bor.

A lakomázókat gyakran fölkeresték énekelőkkel a kántáló deákok. A szabók mesterasztánál mindig volt a hegedüs; de a szücsöknél is fordultak meg muzsikások s ugyanők egy alkalommal egy bohóc-féle jó ember, vagy bolond tréfáin mulattak. Mindezeket mindig megajándékozták néhány dénárral. Az már nagyon nagy kiadás volt, mikor 1663-ban Apafi Mihályné fejedelemasszony trombitással tisztelték meg a szabó céhet s „ő nagysága méltóságos tekintetiért” egy forintot adtak nekik. Még 1617-ben husz mester részére a kenyér, hal, csik, nyúlhús, sajt, percc és káposzta csak 14 dénárral került összesen többé ennél s ugyanekkor még egy kupa bor 7—8 dénáron járt, 60 kupa borért 4 forintot és 80 dénárt, tehát kupájáért 8 dénárt fizettek. Volt idő azonban, mikor egy kupát 4—5 dénáron is vehettek. Hiszen az árakra jellemző, hogy Bethlen Gábor korában 3 forintért tehenet, 8 ért ökröt s egy dénárért 10 tojást adtak. Ily körülmények közt a lakomák és áldomások könnyebben folyhattak, mint manapság s kisebb-nagyobb mértékben fennmaradtak a múlt század közepéig és egy részük csak a céhekkel együtt szűnt meg.

K. L.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Cz. I. Brassó. Kérésével forduljon a kolozsvári Mariánus polgári tanárképző igazgatóságához, onnan részletes felvilágosítást fog kapni.

K. J. Felső-Lövete. Előfizetését utólagosan is esz közölheti, üdvözlöt.

E. K. Ferend. Borászati lap a lecsatolt területeken nem jelenik meg. Borászati Lapok címén Budapesten XI. Üllői-ut 25. szám. (Köztelek) alatt rendelhető meg.

Ovár. Cs. S. Erzsébetváros. A helyi postaigazgatóságtól azt a felvilágosítást nyertük, hogy a magyar posta takarékbetétek bejelentésének határideje június 30-án lejárt. Ezen terminus lejártáról a lapokban semminemű közlemény nem jelent meg, ezért olvasó közönségünket nem tájékoztathattuk. Célszerű volna indokolt kéréssel fordulni a kolozsvári postaigazgatósághoz.

S. Aranka. Irodalmilag „b”-vel írják. Egyes vidéken a „p” is használatos.

G. I. A beküldött dolgok között az elbeszélés az értékesebb. A mesét jól kikerekíti, egy egy képet, jelenetet sikerülten rajzol meg. A téma azonban elavult és a történet igen érzélgős. Ilyen tizenöt éves eltűnések és megjelenések a mai viszonyok közt valószínűtlenül hatnak. Igyekezék az élethez közelebb férközni. Véleményünk szerint a próza terén fejlődhetik, a versíráshoz azonban nincsen tehetsége. A kért szindarabbal nem szolgálhatunk.

Falusi színjétszők sziveskedjenek a kölcsönzött és nélkülözhető szindarabokat beküldeni, hogy kölcsönkönyvtárunkat a jövő szezonra előkészíthessük.

S. S. Bánffyhungad. Előfizetése július 1-én járt le.

P. Gy. Kispetri. I. A leszerelési és fogsági illeték ügyben folyamodjék a primpretori hivatalhoz, eredménytelenség esetén a subprefektusi hivatalhoz. 2. Az elrekvirált állatok kártérítése tárgyában ugyancsak a subprefektusi hivatalnál keressen orvoslást.

A szökött katona és Két pisztoly című darabok sürgős beküldését kérjük!

Kolozsvári Takarékpénztár s Hitelbank Rt.

Kolozsvárt, Plața Unirii (v. Mátyás király-tér) 7. szám.

Alaptőkéje: 16,000,000 Lei.

Tartalékok circa; 15,000,000 Lei.

Fiókjai: Désen, Dicsőszentmártonban és Gyulafehérváron. — Affiliált intézetei: Tordaaranyosvármegyei Takarékpénztár Rt. Udvarhelymegyei Takarékpénztár Rt. Székelyudvarhely, és Bognár és Szántó Erdélyi Kereskedelmi Rt.

Áruraktárai a vasut állomás mellett.

Tanítók, köztisztviselők és magánügyének figyelmébe

Dr. Gh. Joanovici féle „Rendszeres román nyelvtan” megjelent, a „Magyar-román társalgási kézikönyv” előkészületen. — Egyedüli tanfolyamokra engedélyezett tankönyvek. Nélkülözhetetlen mindazon felnőttek számára, akik a román irodalmi nyelv szerkezetét megismerni és a román irodalmi nyelvet megtanulni óhajtják.

Megrendelések a „MINERVA” R.-T.-hoz küldendők f. évi június hó 10-ig.

A nyelvtan ára 20 Lei.

A társalgási kézikönyv ára 25 Lei.